Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Методичні рекомендації до виконання
(для здобувачів вищої освіти спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти)

Харків – 2021

УДК 378.091.33-028.21(057.8)

Рецензенти:

Куц Г. М. – професор кафедри політології, соціології та культурології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, доктор політичних наук, професор;

Рєзніков В. В. – декан факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, доцент кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова Харківського національного університету імені. В.Н. Каразіна, доктор наук з державного управління, доцент.

Затверджено до друку рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № _ від 16 лютого 2022 року)

Кваліфікаційна робота бакалавра : методичні рекомендації до виконання (для здобувачів вищої освіти спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти) / Уклад. Л. В. Новікова, Л. О. Чернишова, І. М. Харченко, Л. М. Хижняк., Є. М. Солових. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 39 с.

Видання містить загальні положення та вимоги до виконання кваліфікаційних робіт бакалавра за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, а саме: вимоги та пояснення щодо структури роботи, змісту окремих розділів, оформлення роботи в цілому та її складових елементів, порядку рецензування, допуску до захисту та захисту кваліфікаційних робіт.

УДК 378.091.33-028.21(057.8)

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2021
© Новікова Л. В., Чернишова Л. О.,
Харченко І. М., Хижняк Л. М.,
Солових Є.М., уклад., 2021

1. Загальні положення……...……..4
2. Організація написання та подання до захисту
кваліфікаційної роботи бакалавра……..5
3. Вимоги до написання кваліфікаційної роботи бакалавра…….....8
4. Структура кваліфікаційної роботи бакалавра……...9
5. Технічні вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи бакалавра…….....14
6. Порядок допуску до захисту……22
7. Рецензування та захист кваліфікаційної роботи бакалавра…….……..24
8. Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи бакалавра……...25
ДОДАТОК А Зразок титульної сторінки кваліфікаційної роботи бакалавра.....27
ДОДАТОК Б Зразок бланку завдання на кваліфікаційну роботу бакалавра…...28
ДОДАТОК В Приклад змісту кваліфікаційної роботи бакалавра..……..30
ДОДАТОК Д Приклад анотації кваліфікаційної роботи бакалавра...……..31
ДОДАТОК Е Приклад відгуку наукового керівника роботи …….…….....32
ДОДАТОК Ж Приклад рецензії на кваліфікаційну роботу бакалавра……..…..33
ДОДАТОК К Тематика кваліфікаційних робіт бакалавра ……...34
ДОДАТОК Л Перелік літературних джерел для написання кваліфікаційної
роботи бакалавра ……..35

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Складовою підсумкової атестації та завершальним етапом підготовки бакалаврів є написання кваліфікаційної роботи, в процесі якої закріплюються теоретичні знання та практичні навички здобувачів, набувається досвід самостійного вирішення наукових завдань, уміння використовувати в роботі сучасні досягнення науки у сфері міжнародних відносин.

Кваліфікаційна робота бакалавра (КРБ) є самостійною науково-дослідною роботою, що синтезує підсумок теоретичної та практичної підготовки в межах обов'язкової та вибіркової складових освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини» спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, і є формою контролю набутих здобувачем у процесі навчання інтегрованих знань, умінь та навичок, які необхідні для виконання професійних обов'язків, передбачених освітньо-кваліфікаційними характеристиками.

Кваліфікаційна робота бакалавра є теоретичним і практичним дослідженням актуальної теми зі спеціальності (освітньої програми) підготовки здобувача вищої освіти. Вона повинна відбивати сучасні досягнення вітчизняної та закордонної наукової думки, ґрунтуватися на теоретичних положеннях, фактичних матеріалах розвитку міжнародних відносинах.

Написання кваліфікаційної роботи бакалавра передбачає збір, систематизацію та самостійний аналіз здобувачем інформації про міжнародні явища та процеси, а також формування й розроблення висновків науково-практичного та прикладного характеру в сфері міжнародних відносин.

Результативність здійснення досліджень та написання кваліфікаційних робіт залежить від багатьох чинників, серед яких є чітке розуміння основних вимог щодо наукового рівня робіт, їх змісту, структури, форми викладу матеріалу, оформлення, а також захисту роботи.

Кваліфікаційна робота бакалавра є важливою формою перевірки якості знань, умінь та навичок фахівця, який отримує кваліфікацію бакалавра з міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, міжнародні відносини.

Метою виконання кваліфікаційної роботи бакалавра є поглиблене осмислення професійної проблеми у сфері міжнародних відносин, комплексне опанування фахового матеріалу та методів самостійного дослідження й послідовного викладення, а також практичного застосування теоретичних знань для вирішення конкретних завдань.

Завданнями кваліфікаційної роботи бакалавра є:

- систематизація та поглиблення теоретичних знань у контексті вирішення певних наукових завдань;
- формулювання конкретної проблеми, що не знайшла достатнього висвітлення у науковій літературі та не вирішена на практиці;
- встановлення внутрішніх і зовнішніх зв'язків між явищами та процесами, які є суттєвими для вирішення конкретного наукового завдання;

- оволодіння сучасними методами досліджень і комп'ютерною технікою;
- висвітлення власної точки зору з актуальних міжнародних проблем;
- формування рекомендацій, пропозицій та висновків за результатами проведеного дослідження;
- підготовка доповіді та наочних матеріалів, що передають зміст роботи та пропозиції автора, з подальшим їх публічним захистом.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти відповідно до кваліфікаційних вимог повинен вміти:

- застосовувати знання загальнотеоретичних, професійно орієнтованих і спеціальних дисциплін, які розкривають теоретичні основи та практичні питання;
- добирати, систематизувати та обробляти інформацію відповідно до цілей дослідження;
- формулювати наукові висновки і обґрунтовувати конкретні пропозиції щодо вдосконалення управління реальним досліджуваним об'єктом;
- визначати та використовувати причинно-наслідкові зв'язки процесів та явищ у сфері міжнародних відносин.

До захисту кваліфікаційної роботи бакалавра допускаються здобувачі вищої освіти, які:

- не мають академічної заборгованості з дисциплін, що вивчалися;
- склали залік з переддипломної практики;
- склали атестаційний іспит;
- написали у визначені терміни кваліфікаційну роботу бакалавра, успішно пройшли попередній захист роботи, отримали позитивний відгук керівника роботи, позитивну рецензію, вчасно подали її на затвердження завідувача кафедри.

Позитивна оцінка Екзаменаційної комісії (ЕК) прилюдного захисту кваліфікаційної роботи бакалавра є підставою для присвоєння йому кваліфікації бакалавра з міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, міжнародні відносини та вручення диплома про вищу освіту.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ НАПИСАННЯ ТА ПОДАННЯ ДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Кваліфікаційна робота передбачає достатню теоретичну та практичну розробку обраної теми з аналізом джерел інформації, авторських спостережень, інших матеріалів з досліджуваного питання (проблеми).

Основні етапи виконання кваліфікаційної роботи:

1. Вибір теми роботи, подання відповідної заяви та затвердження теми й об’єкта дослідження, призначення наукового керівника.
2. Розробка завдання на кваліфікаційну роботу, складання календарного плану.
3. Опрацювання джерел інформації та складання плану роботи.

4. Збирання фактичного матеріалу.

5. Проведення поглибленого аналізу та обробка фактичного матеріалу.

6. Обґрунтування напрямів вирішення проблеми, яку досліджують, та викладення результатів дослідження у текстовій формі.

7. Написання першого варіанта роботи, подання її науковому керівнику.

8. Усунення недоліків, оформлення кваліфікаційної роботи.

9. Отримання відгуку на роботу від наукового керівника.

10. Зовнішнє рецензування роботи.

11. Подання роботи на кафедру.

12. Захист кваліфікаційної роботи на засіданні екзаменаційної комісії.

Вибір теми кваліфікаційної роботи бакалавра

Тематика кваліфікаційних робіт бакалавра формується, затверджується і доводиться до відома здобувачів вищої освіти випусковою кафедрою (додаток К). Перелік тем уточнюється та поновлюється на початку кожного навчального року з урахуванням змін, що відбуваються у теорії та практиці міжнародних політичних процесів. Тематика кваліфікаційних робіт бакалавра носить орієнтовний характер і дозволяє краще зорієнтуватися у виборі та формулюванні теми дослідження.

Випускова кафедра забезпечує необхідні консультації здобувачам вищої освіти у процесі вибору ними тем кваліфікаційних робіт. Кожному здобувачу вищої освіти призначають наукового керівника. Тему кваліфікаційної роботи бакалавра здобувач вищої освіти обирає самостійно та узгоджує з науковим керівником.

При виборі теми кваліфікаційної роботи бакалавра необхідно звернути увагу на такі моменти:

– актуальність і відповідність теми сучасному стану й перспективам розвитку науки. Під час вибору теми кваліфікаційної роботи бакалавра необхідно враховувати реальні завдання міжнародних відносин;

– відповідність об'єкта дослідження обраній темі;

– відповідність обраного напряму бакалаврського дослідження науково-дослідній роботі викладачів випускової кафедри та науковим проблемам, що вирішуються в межах спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» та освітньої програми «Міжнародні відносини»;

– наявність доступу до необхідної статистичної та аналітичної інформації щодо об'єкта дослідження;

– наявність власних напрацювань за обраною темою кваліфікаційної роботи бакалавра тощо.

Здобувач вищої освіти має право також запропонувати свою тему кваліфікаційної роботи бакалавра з належним обґрунтуванням доцільності її розробки та можливості виконання. Вона обов'язково повинна бути погоджена з науковим керівником та завідувачем кафедри.

Назва теми повинна бути актуальною, лаконічною, відповідати змісту роботи. Не допускається дублювання тем дослідження.

Остаточно тема кваліфікаційної роботи бакалавра та науковий керівник затверджуються на засіданні випускової кафедри. Закріплення за здобувачем теми кваліфікаційної роботи бакалавра та призначення наукового керівника оформлюються наказом по ХНУ імені. В. Н. Каразіна. Перезатвердження тем кваліфікаційних робіт не припускається.

Керівництво підготовкою кваліфікаційної роботи

Забезпечує організацію написання та подання до захисту кваліфікаційної роботи бакалавра випускова кафедра.

Керівником кваліфікаційної роботи бакалавра повинен бути досвідчений викладач випускової кафедри.

Керівник готує та видає індивідуальне завдання на кваліфікаційну роботу бакалавра, в якому визначає коло питань, що мають висвітлюватись у роботі, контролює графік виконання.

Керівник кваліфікаційної роботи бакалавра зобов'язаний:

- надати допомогу здобувачу вищої освіти у виборі проблеми та формулюванні теми, розробці календарного плану виконання і структури кваліфікаційної роботи, доборі літературних джерел та методів виконання досліджень тощо;
- видати здобувачу вищої освіти завдання на кваліфікаційну роботу бакалавра, затвердженого завідувачем кафедри;
- видати індивідуальне завдання здобувачу вищої освіти на період проходження практики за темою кваліфікаційної роботи;
- затвердити та контролювати індивідуальний графік виконання кваліфікаційної роботи бакалавра;
- аналізувати зміст кваліфікаційної роботи, результати дослідження, висновки;
- визначати доцільність завдань, які запропонував здобувач вищої освіти;
- надавати систематичні консультації здобувачу вищої освіти у встановлений графіком час;
- здійснювати контроль за термінами та етапами виконання кваліфікаційної роботи, інформувати про стан опрацювання теми на засіданнях кафедри;
- надати відгук на завершену кваліфікаційну роботу бакалавра з ґрунтовною характеристикою її якості відповідно до структури критеріїв оцінки.

Здобувач вищої освіти зобов'язаний:

- отримати від керівника завдання на підбір теми та опрацювання необхідних матеріалів для виконання кваліфікаційної роботи бакалавра;
- уточнити коло питань, що підлягають вивченню;
- скласти зміст кваліфікаційної роботи бакалавра та узгодити його з науковим керівником;
- систематично працювати над науковою літературою та іншою інформацією;
- розробляти тему кваліфікаційної роботи бакалавра з урахуванням перспективного розвитку галузі, до якої належить об'єкт дослідження,

використовуючи передові досягнення науки і техніки, реалізуючи свої творчі задуми;

- здійснювати пошук літературних джерел за темою кваліфікаційної роботи;
- займатися збором і аналізом первинного матеріалу;
- доповідати науковому керівнику про хід роботи й одержувати від нього необхідну консультацію;
- регулярно давати на перевірку науковому керівнику виконані завдання, виправляти та доповнювати кваліфікаційну роботу бакалавра відповідно до отриманих від наукового керівника зауважень;
- своєчасно звітувати перед науковим керівником про здійснену роботу згідно з індивідуальним графіком написання кваліфікаційної роботи бакалавра, затвердженим випусковою кафедрою.

За достовірність інформації, відповідність зроблених у роботі посилань на використані джерела інформації та додатки відповідальність несе здобувач вищої освіти!

3. ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

З урахуванням того, що кваліфікаційна робота бакалавра певною мірою має навчальний характер, а з іншого боку, є роботою здобувача вищої освіти, що містить елементи наукових досліджень, нижче наводиться перелік основних нормативних вимог до її виконання.

1. Кваліфікаційна робота бакалавра повинна в повному обсязі відображати систему теоретичних і практичних знань, отриманих здобувачем вищої освіти за фахом і обраною темою.
2. Кваліфікаційна робота бакалавра повинна мати теоретичне і практичне спрямування.
3. Розглянуті в роботі теоретико-методологічні питання повинні бути тісно пов'язані з практикою і, за можливості, доповнюватися статистичною інформацією.
4. Аналітична (практична) частина роботи повинна виконуватися на підставі всебічного вивчення й аналізу фактичного матеріалу за досліджуваною темою з використанням вітчизняного та зарубіжного досвіду, статистичних даних тощо.
5. У кваліфікаційній роботі бакалавра обов'язковим є використання сучасних інформаційних технологій, подання й обробка інформації.
6. Кваліфікаційна робота бакалавра може містити таблиці, схеми, графіки та діаграми, які характеризують позитивні та негативні сторони досліджуваної сфери.
7. Пропозиції та висновки у кваліфікаційній роботі бакалавра повинні бути аргументовані, обґрунтовані та мати практичну цінність.

8. Кваліфікаційна робота бакалавра повинна бути самостійно виконаною, завершеною науковою працею, ґрунтуватися на проблемній тематиці, відображати різні погляди на досліджувану проблему і аргументовано відображати позицію автора.

9. Кваліфікаційна робота бакалавра повинна демонструвати знання міжнародних законодавчих і нормативних актів за темою, монографій і наукових статей періодики.

10. У роботі обов'язковим є використання різних методів та методик аналізу.

11. Виклад тексту кваліфікаційної роботи бакалавра повинен бути послідовним, формулювання чіткими і стислими, які б виключали можливість суб'єктивних і неоднозначних трактувань окремих положень дослідження.

12. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи бакалавра повинен бути в межах **60 сторінок**, починаючи з титульної сторінки і завершуючи висновками включно (не враховуючи списку використаних джерел і додатків, а також таблиць та рисунків, які повністю займають площу сторінки).

13. Кваліфікаційна робота бакалавра повинна бути оформлена відповідно до вимог навчально-методичних вказівок і здаватися в архів університету в паперовому вигляді в твердій обкладинці та електронному вигляді на цифровому носії інформації (компакт-диску).

4. СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Основні елементи кваліфікаційної роботи бакалавра:

1. **Титульна сторінка**;
2. **Завдання на кваліфікаційну роботу бакалавра**;
3. **Зміст**;
4. **Перелік умовних скорочень** (за необхідності);
5. **Вступ (**приблизно 5 % тексту рукопису, або до 3 стор.);
6. **Основна частина**, яка включає, як правило, 2 розділи:

– **Розділ 1 –** теоретична частина (приблизно 25-30 % тексту рукопису, або до 20 стор.);

– **Висновки до розділу 1;**

– **Розділ 2 –** аналітична частина (приблизно 40-45 % тексту рукопису, або до 25 стор.);

– **Висновки до розділу 2;**

7. **Висновки** (приблизно 8 % тексту рукопису, або до 5 стор.);
8. **Список використаних джерел;**
9. **Додатки** (за необхідності).

До кваліфікаційної роботи бакалавра окремо додаються:

– **анотація та ключові слова** (українською, російською і англійською мовами);

- **відгук наукового керівника на кваліфікаційну роботу;**
- **рецензія на кваліфікаційну роботу;**
- **публікації автора за темою кваліфікаційної роботи** (за наявності).

Вимоги до титульної сторінки

Титульна сторінка містить дані, які розміщують у такій послідовності:

а) назва міністерства, вищого навчального закладу, факультету і кафедри;

б) повна назва документа;

в) назва кваліфікаційної роботи;

г) інформація про здобувача, який виконав кваліфікаційну роботу, наукового керівника та рецензента;

д) місце та рік виконання кваліфікаційної роботи.

Приклад оформлення титульного аркуша наведений у додатку А.

Вимоги до завдання на кваліфікаційну роботу

Типовий бланк завдання на роботу розміщують безпосередньо після титульної сторінки. Завдання визначає і видає керівник. У ньому повинна бути вказана тема роботи, вихідні дані, перелік питань, які підлягають розробці, перелік графічного матеріалу. У завданні наведений календарний план виконання етапів роботи. Оформлюють завдання до виконання кваліфікаційної роботи за зразком (додаток Б).

Вимоги до змісту

Зміст розміщують на окремій сторінці, після завдання на кваліфікаційну роботу бакалавра. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовок), вступу, висновків, додатків, списку використаних джерел та ін. (додаток В).

Вимоги до переліку умовних скорочень

Якщо в тексті застосовують символи, одиниці, скорочення слів і словосполучень, спеціальні позначення, відмінні від прийнятих офіційно або загальновідомих, то складають перелік умовних позначень. Його наводять за умови повторюваності позначень у тексті більше двох разів, у разі меншої повторюваності – їх розшифровування подають безпосередньо в тексті після першого нагадування. Перелік умовних позначень розташовують стовпчиком, у якому за абеткою зліва зазначають використані в тексті умовні позначення або скорочення, а справа – їх повне розшифровування.

Вимоги до вступу

Вступ кваліфікаційної роботи бакалавра є відповідальною частиною роботи, у якій коротко викладають оцінку сучасного стану проблеми, відзначаючи практично розв'язані та нерозв'язані завдання, наукові підходи, що існують у даній галузі, провідних вчених і фахівців, світові тенденції розв'язання поставлених завдань, обґрунтування доцільності проведення наукових досліджень. У вступі коротко розкривається актуальність теми, чітко формулюється мета дослідження і завдання, які треба розглянути, щоб досягти поставленої у роботі бакалавра мети.

У вступній частині обов'язково необхідно:

- розкрити актуальність теми кваліфікаційної роботи бакалавра;

– розкрити ступінь вивченості теми кваліфікаційної роботи бакалавра у наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених;

– чітко сформулювати мету та завдання дослідження;

– визначити об'єкт і предмет дослідження;

– описати основні методи дослідження;

– навести коротку характеристику основної частини тексту роботи (розділу 1 та розділу 2);

– описати структуру роботи.

Актуальність теми – це відповідь на запитання: «Чому дану проблему потрібно в даний час вивчати?» Треба показати головне – суть проблемної ситуації. Те, наскільки правильно автор оцінює вибрану тему з погляду своєчасності та значущості, характеризує його наукову зрілість та професійну підготовленість.

У характеристиці **ступеня вивченості теми** вказується, ким і які аспекти досліджувалися. Якщо тема достатньо розроблена у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі, треба обґрунтувати доцільність її подальшого доопрацювання.

Мета дослідження – це той конкретний результат, який необхідно отримати при проведенні дослідження, тобто дослідження теоретичних положень, сутності того чи іншого процесу, виявлення недоліків і проблем, удосконалення методики, оцінка рівня розвитку, формулювання програми розвитку, визначення параметрів або властивостей об'єкта і так далі.

Завдання дослідження – це етапи, послідовність виконання роботи, ті дії, які необхідно виконати для досягнення поставленої мети, вирішення проблеми, перевірки гіпотези дослідження. Структура (зміст) роботи звичайно є повним відображенням вирішуваних завдань. Відповідь будується просто: «В процесі дослідження вирішувалися наступні завдання: ...» – далі послідовно перераховуються виконувані завдання (перше, друге й так далі).

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію та вибране для вивчення. Представлення об'єкту дослідження починають фразою: «Об'єктом дослідження є ... (повна назва)», після чого дається стислий опис об'єкта з вказівкою його основних характеристик.

Предмет дослідження – це те, що знаходиться у межах об'єкта. Тобто об'єкт і предмет співвідносяться як ціле та частина, загальне та приватне. Саме предмет визначає тему дослідження. Визначення предмета дослідження – це відповідь на питання: «Що, які властивості і які зв'язки об'єкта вивчати?»

Методи дослідження. Наводять перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети. Зазначені методи повинні мати тісний зв’язок зі змістом роботи, тобто слід стисло, суттєво описати, які саме проблеми досліджували за допомогою того чи іншого методу.

Характеристика основної частини тексту роботи. Анотативно наводяться основні результати дослідження, отримані в кожному розділі кваліфікаційної роботи бакалавра, що відповідають поставленим завданням.

Структура роботи. Цей пункт передбачає визначення загальної структури

роботи та наведення основних даних щодо її обсягу (змісту та форми). Завершується вступ стандартною фразою: «Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, який налічує N найменувань. Загальний обсяг роботи становить N сторінок, з яких основного тексту – N сторінок».

Вимоги до основної частини кваліфікаційної роботи бакалавра

Основна частина роботи – це її головна структурна складова, яка містить викладення відомостей про предмет та об'єкт дослідження або розроблення, котрі є необхідними та достатніми для розкриття сутності даної роботи та її результатів. Вона складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів.

Вимоги до розділу 1

Перший розділ кваліфікаційної роботи бакалавра є теоретичним і характеризує здатність здобувача вищої освіти самостійно опрацьовувати джерела інформації за темою дослідження із наступним формулюванням висновків. В цьому розділі висвітлюється методика та загальна концепція вибраної теми дослідження.

На початку розділу визначається сутність досліджуваного процесу, явища, його роль та місце в системі міжнародних відносин. Аналізуються існуючі точки зору учених стосовно трактування основних категорій та принципів аналізу об'єкта дослідження, полеміка науковців з основних проблем теми кваліфікаційної роботи бакалавра та аргументується власна точка зору автора роботи бакалавра з питань, що розглядаються.

Виклад матеріалу у цьому розділі доцільно будувати за принципом поступового звуження діапазону досліджуваних питань так, щоб логічно виділити і постійно тримати в центрі уваги головну, центральну проблему, що є предметом основного аналізу кваліфікаційної роботи бакалавра.

Під час написання розділу використовується наукова література вітчизняних та зарубіжних авторів (монографії, статті у фахових виданнях), статистична та нормативно-законодавча документація, інформація, отримана у мережі Internet.

Підсумком першого розділу повинен бути стислий висновок, що випливає з досліджуваних питань, аналітичне та практичне вирішення яких стане предметом поглибленого аналізу у розділі 2 кваліфікаційної роботи бакалавра.

При написанні першого розділу важливо звернути увагу на:

- аналітичну інформацію, яка не повинна переобтяжувати розділ;
- теоретичний опис методів дослідження, які автором повинні використовуватись при написанні аналітичної частини кваліфікаційної роботи;
- посилання на джерела використаної інформації, що є обов'язковим;
- теоретичні питання за темою кваліфікаційної роботи бакалавра, які повинні відображати результати сучасних розробок вчених.

Вимоги до розділу 2

Цей розділ носить аналітичний характер. Його матеріал є логічним продовженням першого (теоретичного) розділу кваліфікаційної роботи бакалавра та відображає взаємозв'язок теорії й практики міжнародних відносин.

У розділі аналізується фактичний стан проблеми, що вивчається, з наведенням конкретних прикладів. Досить глибоко і цілеспрямовано досліджується та оцінюється діюча практика реалізації міжнародних відносин, виявляються закономірності та тенденції розвитку міжнародних процесів на основі використання зібраних первинних документів, іншої інформації за визначений в дослідженні період.

Розділ виконується на підставі достовірної інформації про *об'єкт дослідження.*

У цьому розділі здобувач вищої освіти повинен показати вміння самостійно аналізувати наукові дані та інші матеріали, зібрані під час навчання та проходження практики, узагальнювати їх, формулювати висновки та пропозиції.

Результати аналізу 2 розділу є базою для обґрунтування отриманих наукових результатів, розробки конкретних заходів та пропозицій. Підсумком другого розділу повинен бути стислий висновок.

Вимоги до висновків

Висновки розміщуються безпосередньо після основної частини, починаючи з нової сторінки. У них наводять особисто отримані автором основні наукові результати, які розкривають ступінь досягнення мети та завдань кваліфікаційної роботи, їх наукову та практичну значущість.

Висновки – результат теоретичного осмислення та критичного оцінювання досліджуваної проблеми.

У висновках перш за все обґрунтовано формулюються відповіді на завдання, поставлені у вступній частині роботи. При розробці пропозицій та рекомендацій звертається увага на їх обґрунтованість, реальність та практичну прийнятність.

Вимоги до списку використаних джерел

У список використаних джерел включаються лише ті видання, які дійсно були використані в процесі написання кваліфікаційної роботи бакалавра (на які було зроблено відповідні посилання в роботі):

- законодавчі документи,
- міжнародні конвенції та договори,
- монографії,
- статті в періодичних виданнях,
- електронні ресурси з мережі тощо.

Список використаних джерел повинен містити не менше 50 найменувань, опублікованих переважно за останні 5 років.

Джерела розміщуються в порядку виникнення посилань або в алфавітному порядку. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до ДСТУ 8302:2015.

Вимоги до додатків

За необхідності до додатків вносять матеріал, який допоможе повніше сприйняти основні результати роботи. Це можуть бути різноманітні таблиці, формули, рисунки, дані статистичних опитувань тощо. Додатки повинні

підтверджувати окремі положення, висновки та пропозиції автора кваліфікаційної роботи бакалавра.

У додатках вміщують матеріал, який:

– є необхідним для повноти змісту роботи, але включення його до основної частини може змінити впорядковане й логічне уявлення про роботу;

– не може бути послідовно розміщений в основній частині роботи через великий обсяг або способи відтворення.

В основному тексті кваліфікаційної роботи обов'язково мають бути посилання на матеріал, що міститься в додатках, і пояснення змісту кожної таблиці, рисунка, схеми тощо, що винесені у додатки.

Вимоги до анотації

Окремо до кваліфікаційної роботи бакалавра додається анотація. В анотації наводиться коротка характеристика основного змісту кваліфікаційної роботи бакалавра та одержаних результатів дослідження. При цьому використовуються переважно прості синтаксичні конструкції, характерні стилю ділових документів.

Анотація завершується наведенням ключових слів – сталих термінологічних словосполучень, які з позицій інформаційного пошуку визначають смислове навантаження кваліфікаційної роботи бакалавра. Сукупність ключових слів повинна відображати поза контекстом основний зміст наукового дослідження. Ключові слова подаються у називному відмінку, друкуються в рядок, через кому, їх загальна кількість повинна бути в межах 5-8 слів.

Анотація подається українською та перекладається російською та англійською мовами. Іноземні здобувачі, які мають дозвіл виконувати кваліфікаційну роботу бакалавра російською мовою, анотацію пишуть англійською та українською мовами.

Обсяг анотації складає 1/3 сторінки, текст наводиться через одинарний інтервал. Всі три анотації розміщуються на одній окремій сторінці (додаток Д).

5. ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Загальні вимоги

Кваліфікаційна робота виконується комп’ютерним способом в текстовому редакторі MS Word на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210 на 297 мм) через 1,5 міжрядкових інтервали при використанні шрифту Times New Roman 14 pt. Розміри полів: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

Нумерацію сторінок кваліфікаційної роботи, а також розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знаку «№».

При оформленні кваліфікаційної роботи бакалавра необхідно

дотримуватись рівномірної щільності, контрастності та чіткості зображення. Шрифт друкованої роботи повинен бути чітким, чорного кольору середньої жирності.

Окремі друкарські помилки, описки і графічні неточності, які виявилися у процесі написання роботи, можна виправляти підчищенням або зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці виправленого тексту за допомогою принтера або рукописним способом. Виправлення мають бути чорного кольору.

Заголовки структурних частин кваліфікаційної роботи бакалавра – «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» – розміщують на середині рядка симетрично до тексту, друкують великими літерами напівжирним шрифтом. Заголовки підрозділів, пунктів і підпунктів друкуються маленькими літерами (крім першої великої) напівжирним шрифтом з абзацного відступу по ширині. Крапка в кінці заголовка не ставиться. В тому випадку, якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Крапка після цифри, яка позначає нумерацію підрозділу, пункту та підпункту, ставиться.

Відстань між заголовком розділу, підрозділу, пункту, підпункту та текстом становить один міжрядковий інтервал.

Кожну структурну частину кваліфікаційної роботи бакалавра «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» потрібно починати з нової сторінки.

Підрозділи в межах розділу (наприклад, підрозділи 1.2., 1.3., 2.2., 2.3.) друкуються послідовно, з відступом двох рядків від попереднього підрозділу, один за одним – не з нової сторінки.

Абзацний відступ має бути однаковим упродовж усього тексту роботи та дорівнювати п’яти знакам (1,25 см).

Не допускається розміщення назви підрозділу, а також пункту й підпункту на останньому рядку сторінки.

Вимоги до нумерації

Сторінки кваліфікаційної роботи нумеруються арабськими цифрами без знаку «№», дотримуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту роботи. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті без крапки в кінці шрифтом Times New Roman 12 pt. Титульний аркуш, «ЗАВДАННЯ», «ЗМІСТ» враховують при нумерації, але номери сторінок не ставлять.

Нумерують сторінки із заголовками структурних частин кваліфікаційної роботи бакалавра «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ».

Розділи, підрозділи, пункти і підпункти нумеруються арабськими цифрами без знаку «№». Номер розділу проставляють після слова «РОЗДІЛ». Після номера розділу крапка не ставиться. Потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Розділи кваліфікаційної роботи можуть поділятися на підрозділи (нумерація складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою), пункти (нумерація – з номера розділу, порядкового номера підрозділу і порядкового номера пункту, відокремлених крапкою), підпункти (нумерація – з номера розділу, порядкового номера підрозділу, порядкового номера пункту і порядкового номера підпункту, відокремлених крапкою). Після номера в тому ж рядку розташовується заголовок підрозділу, пункту, підпункту.

Вимоги до оформлення рисунків

Рисунки наводяться за наявності посилань на них у тексті. Рисунки нумерують послідовно в межах розділу, за винятком рисунків, поданих у додатках. Номер рисунка повинен складатися з номера розділу і порядкового номера рисунка, між якими ставиться крапка. Рисунки повинні мати назву, яку друкують з великої літери та розміщують після номера ілюстрації. Номер та назва рисунка наводяться звичайним шрифтом з абзацного відступу знизу рисунка. Наприклад: «Рисунок 1.2. Назва рисунка» (другий рисунок першого розділу).

Рисунки кожного додатка кваліфікаційної роботи нумерують окремо. Номер рисунка додатка містить у собі позначку додатка та порядковий номер рисунка в додатку, відокремлених крапкою. Наприклад: «Рисунок А.1. Назва рисунка», тобто перший рисунок додатка А.

Вище та нижче рисунка слід залишати по одному вільному рядку, наприклад:

(вільний рядок – 15 мм)

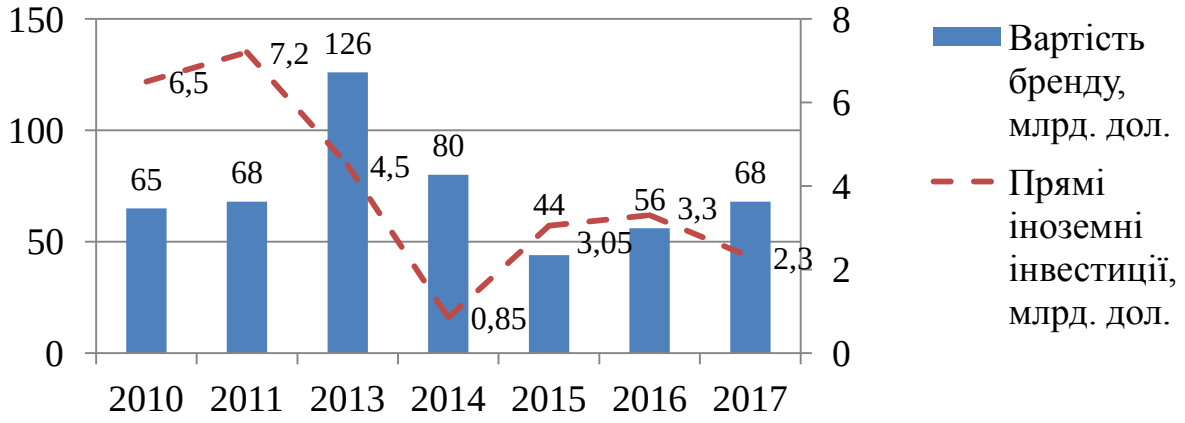

(вільний рядок – 15 мм)

Рис. 1.2. Вартість бренду та прямі іноземні інвестиції [5]

(вільний рядок – 15 мм)

За необхідності рисунки доповнюють пояснювальними даними (під рисунковим текстом).

Якщо рисунки створені не автором, необхідно при поданні їх у роботі дотримуватись вимог чинного законодавства про авторські права.

Якість рисунків повинна забезпечувати їхнє чітке відтворення на принтері.

Вимоги до оформлення таблиць

Таблиці, як правило, використовуються для представлення наборів числових даних. Вони наводяться за наявності посилань на них у тексті. Таблиці нумерують послідовно у межах розділу (за виключенням таблиць у додатках). У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу). Якщо в роботі одна таблиця, її нумерують за тим же правилом. Кожна таблиця повинна мати назву, що стисло відображає її зміст. Назву таблиці друкують з великої літери звичайним шрифтом і розміщують над таблицею по центру рядка, назву не підкреслюють, наприклад:

Таблиця 2.1

Назва таблиці

(складена автором за матеріалами [5])

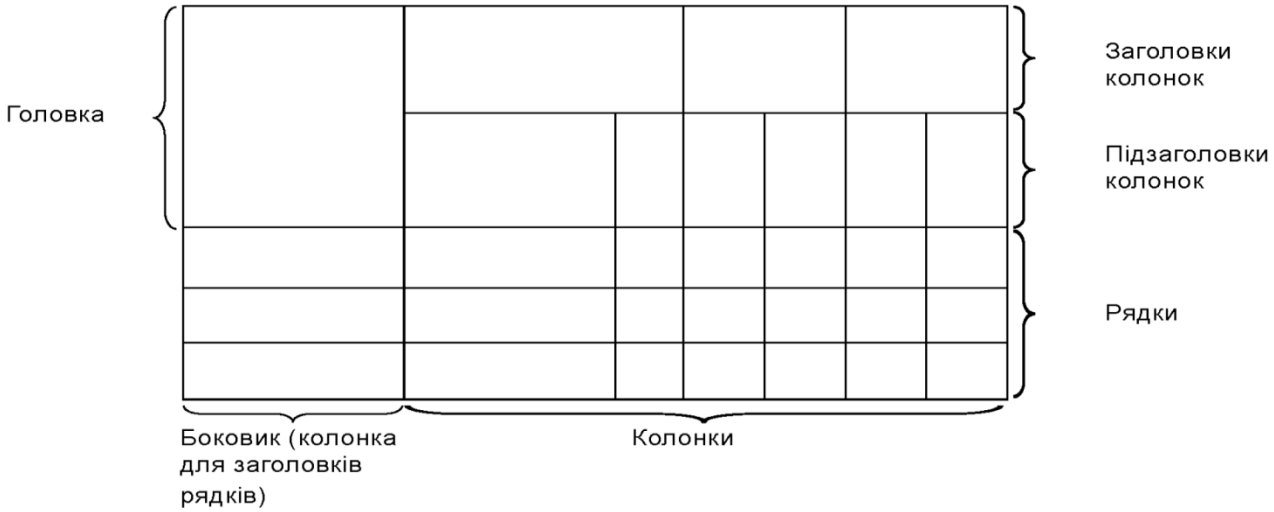

Таблиці кожного додатка нумерують окремо. Номер таблиці додатка складається з позначення додатка та порядкового номера таблиці в додатку, відокремлених крапкою. Наприклад, «Таблиця А.1», тобто перша таблиця додатка А.

Заголовки граф таблиці наводяться з великих літер. Підзаголовки повинні починатись з маленьких літер, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Висота рядків таблиці має бути 6 мм або більше.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті. Таблиця має бути розміщена таким чином, щоб її можна було читати без повороту переплетеної кваліфікаційної роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою.

Таблицю з великою кількістю рядків можна розмістити на декількох аркушах. При перенесенні частини таблиці на інший аркуш, таблицю, її номер

та назву вказують один раз праворуч над першою частиною таблиці. Над іншими частинами таблиці з абзацного відступу друкують «Продовження таблиці» та її номер без повторення назви.

Таблицю, що має велику кількість колонок, можна розділити на частини та розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки.

Якщо рядки або графи таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її головку, у другому випадку – боковик.

Якщо цифрові або інші дані в якомусь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять риску.

Вимоги до оформлення формул

Написання формул рекомендується виконувати за допомогою редактора формул MS Word або аналогів. Формули та рівняння подають окремим рядком безпосередньо після тексту, у якому їх згадано. Формули та рівняння розміщуються посередині рядка. Вище і нижче кожної формули або рівняння потрібно залишити не менше одного вільного рядка (потрібно відступити на 15 мм).

Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Номери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках.

Пояснення позначень, що входять до формули чи рівняння, подається безпосередньо під формулою або рівнянням у тій же послідовності, у якій їх наведено у формулі або рівнянні.

Пояснення кожного позначення у формулі потрібно подавати з нового рядка, причому перший рядок починають зі слова «де» без двокрапки.

Наприклад, перша формула другого розділу позначається таким чином:

«Відомо, що:

(вільний рядок – 15 мм)

$$Z = \frac{M_1 - M_2}{\sqrt{\sigma_1^2} - \sigma_2^2}, \qquad (0.1)$$

(вільний рядок – 15 мм)

де M_1, M_2 – математичне сподівання;

σ_1, σ_2 – середні квадратичні відхилення».

В тому випадку, якщо формула не вміщується в один рядок, то її слід перенести після одного зі знаків: рівності (=), плюс (+), мінус (-), множення (x) або ділення (:).

Вимоги до оформлення додатків

Додатки слід оформлювати як продовження кваліфікаційної роботи у вигляді окремої частини, розташовуючи їх у порядку посилань на них в тексті. При цьому додатки мають спільну зі всією роботою наскрізну нумерацію сторінок. Для кожного додатка посередині рядка великими літерами

напівжирним шрифтом симетрично відносно до тексту сторінки друкується слово «ДОДАТОК» і велика літера, що позначає додаток. Додаток повинен починатися з заголовка, надрукованого під словом «ДОДАТОК» напівжирним шрифтом маленькими літерами з першою великою симетрично щодо тексту сторінки. Якщо додатками є копії документів, проспекти тощо, то перед копією слід розмістити чистий аркуш, на якому посередині пишуть слово «ДОДАТОК» та його найменування. Сторінки копій нумерують, продовжуючи наскрізну нумерацію.

Додатки позначаються послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Ґ, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2 – другий розділ додатка А; В.3.1 – перший підрозділ третього розділу додатка В.

Вимоги до оформлення переліків

Переліки, за потреби, можуть бути наведені у розділах, підрозділах, пунктах і підпунктах. Перед переліком ставлять двокрапку. Кожна позиція переліку починається з нової строки з абзацним відступом. Перед кожною позицією ставлять знак «тире». Після кожної позиції, крім останньої, ставлять крапку з комою. Після останньої позиції ставлять крапку.

Підпорядкованість у переліках позначають малими літерами української абетки, далі – арабськими цифрами, далі – через знаки «тире».

Після цифри або літери певної позиції переліку ставлять круглу дужку. Переліки першого рівня деталізації друкують малими літерами з абзацного відступу (1,25 см), другого та третього рівня – з відступом в 1 см відносно місця розташування переліку попереднього рівня, наприклад:

а)_____;
б)_____;
1)_____;
– _____;
2)_____;
в)_____.

Текст кожної позиції переліку треба починати з малої літери.

Вимоги до оформлення приміток

Примітки до тексту і таблиць, в яких вказують довідкові та пояснювальні дані, нумеруються послідовно в межах однієї сторінки. Слово «Примітка» друкують кеглем 12 через один міжрядковий інтервал з абзацного відступу з великої літери з крапкою в кінці. У тому ж самому рядку через проміжок з великої літери друкують текст примітки тим самим шрифтом, наприклад:

Примітка. Договір між США та Україною…

Якщо приміток дві та більше, їх нумерують арабськими цифрами, наприклад «Примітка 1. ….».

Вимоги до оформлення посилань

У тексті кваліфікаційної роботи бакалавра можна робити посилання як на

структурні елементи роботи, так і на інші джерела. Такі посилання дають змогу перевірити достовірність відомостей про джерела, матеріали або окремі дані, на основі яких досліджується проблема роботи або вивченню яких присвячено роботу. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них розміщено матеріал, який не включено до останнього видання.

У разі посилання на структурні елементи самої кваліфікаційної роботи вказуються номери розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, позицій переліків, рисунків, формул, рівнянь, таблиць, додатків. Наприклад: «у розділі 2», «див. 3.1», «відповідно до 2.3», «(рисунок 2.1)», «відповідно до таблиці 2.2», «згідно з формулою (2.1)», «у рівняннях (2.1) – (2.3)», «(додаток А)» тощо.

У посиланні можна використовувати загальноприйняті скорочення, наприклад, «згідно з рис. 2.1», «див. табл. 2.3» тощо.

Посилання на джерело інформації із переліку джерел посилання подається як номер джерела у квадратних дужках, наприклад, «у роботах [1] – [3]».

Якщо використовують відомості з джерел (наприклад оглядів, монографій) з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні доцільно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке дано посилання в кваліфікаційній роботі, наприклад: «... у монографії [7, с. 48]...».

Вимоги та приклади оформлення списку використаних джерел

Оформлення списку використаних джерел виконується відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Приклади оформлення списку використаних джерел наведено у таблиці 5.1.

Таблиця 5.1

Приклади бібліографічних описів для позатекстового списку посилань

Документ	Приклади оформлення бібліографічних описів у посиланнях на джерела
1	2
Книги, монографії, дисертації, автореферати дисертацій, довідникова література	
- один автор	Матюшенко І. Ю. Інвестування (в контексті міжнародної інтеграції України) : навч. посібн. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 396 с. Голіков А. П. Економіко-математичне моделювання світогосподарських процесів : навч. посіб. 3-тє вид., переробл. і доповн. Київ : Знання, 2009. 222 с.
- два/ три автори	Довгаль О. А., Довгаль Г. В. Інноваційна економіка : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 148 с.
- чотири автори	Голіков А. П., Дейнека О. Г., Позднякова Л. О., Черномаз П. О. Економіка зарубіжних країн : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 464 с.
- п’ять та більше авторів	Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 465 с.
- за редакцією	Податкові системи зарубіжних країн : монографія / за ред. В. І. Сідорова. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 260 с.

Продовження таблиці 5.1

1	2
- монографія	Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації : монографія / за ред. О. А. Довгаль. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. 316 с. Гончаренко Н. І. Міжнародна економічна діяльність країн Євросоюзу і України в контексті економічної лібералізації : монографія. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2009. 167 с.
- дисертації	Шляхова Я. В. Особливості українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин в контексті інтеграційних спрямувань України : дис…канд. екон. наук : 08.00.02 / ХНУ імені В. Н. Каразіна. Харків, 2016. 262 с.
- автореферати дисертацій	Сідоров М. В. Українсько-канадські торговельно-економічні відносини як геоекономічний вектор зовнішньоекономічної стратегії України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.02 / ХНУ імені В. Н. Каразіна. Харків, 2017. 22 с.
- довідники	Международные торговые контракты и их нормативно-правовое сопровождение : справочник / сост. В. И. Сидоров, В. Н. Дмитриев, А. В. Журавлев. Харьков : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2012. 588 с. Голіков А. П., Черномаз П. О. Міжнародні економічні терміни : словарь-довідник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 376 с.
- багатотомні документи	Економічна енциклопедія : в 3 т. / за ред. Гаврилишина Б. Г., Мочерного С. В., Устенка О. А. Київ : ВЦ «Академія», 2002. Т. 3. 689 с.
Частина документа	
- тези доповідей	Боднар Т. В. Договір про закупівлю: особливості укладання і забезпечення. *Актуальні проблеми приватного права: договір як правова форма регулювання приватних відносин* : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 95-й річниці з дня народж. В. П. Маслова (Харків, 17 лют. 2017 р.). Харків: Право, 2017. С. 7–9. Данильян О. Г., Дьобань О. П. Досвід удосконалення органів державної влади в європейських країнах та можливості його використання в Україні. *Проблеми розбудови державності та народовладдя в Україні* : матеріали XXII Харків. політолог. читань (м. Харків, 21 трав. 2009 р.). Харків, 2009. С. 47–49.
- стаття з періодичного видання (журнал, газета)	Кулак Н. В. Актуальні питання правового статусу добровольчих формувань в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 4. С. 84–88. Петришин О., Серьогіна С. Змішана республіканська форма державного правління: питання теорії та практики. *Право України.* 2009. № 10. С. 57–60. Benjamin A. C. The ethics of scholarship: A discussion of problems that arise in its application. *Journal of Higher Education*. 1960. Vol. 31, No. 9. P. 471–480. Середа М. Мирні зібрання: практика адмін. судів 2015 р. *Юридичний вісник України*. 2016. 12–18 лют. (№ 6). С. 5.

Продовження таблиці 5.1

1	2
Електронні ресурси	
приклади	Аналіз стану здійснення судочинства в 2015 році (за даними судової статистики). URL: http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/D7F9F72E78DA88ECC2257F730036F282 (дата звернення: 17.03.2017). Гетьман Є. А. Підзаконні нормативно-правові акти органів виконавчої влади України та іноземних держав: порівняльна характеристика. *Теорія і практика правознавства*: електрон. наук. фахове вид. 2016. Вип. 1 (9). URL: http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/66302 (дата звернення: 17.06.2016). Карнаух Б. П. Тлумачення договору: короткий нарис із наднаціональної і транснаціональної точок зору. *Проблеми законності*. 2016. Вип. 135. С. 39–51. DOI: http://dx.doi.org/10.21564/2414-990x.135.83852. Оболенцев В. Ф. Базові засади системного аналізу злочинності та віктимізації в Україні : монографія. Харків; Костянтинівка, Сектор "С" АТО: Юрайт, 2016. 116 с. URL: http://dspace.nulau.edu.ua/bitstream/123456789/12015/1/Obolencev_2016_mon.pdf (дата звернення: 17.03.2017). Colletta L. Political satire and postmodern irony in the age of Stephen Colbert and Jon Stewart. *Journal of Popular Culture.* 2009. Vol. 42, No. 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.

6. ПОРЯДОК ДОПУСКУ ДО ЗАХИСТУ

Кожен здобувач вищої освіти зобов’язаний пройти попередній захист кваліфікаційної роботи бакалавра. Попередній захист проводиться в два етапи.

Перший етап проходить в комісії викладачів випускової кафедри спільно зі здобувачами вищої освіти за 3–4 тижні до основного захисту. На першому етапі попереднього захисту здобувач вищої освіти представляє комісії роздруковану кваліфікаційну роботу й відповідає на поставлені запитання за її змістом. Це дозволяє виявити недоліки в роботі, вказати можливості їх усунення тощо. Комісія приймає рішення щодо готовності кваліфікаційної роботи та допуску її до перевірки на наявність запозичень з інших документів (відповідно до вимог «Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових та навчальних працях працівників і здобувачів вищої освіти Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна», веденого в дію наказом ректора № 0501- 1/173 від 14.05.2015 р, та «Порядку проведення перевірки наукових праць, навчальних видань та дипломних робіт (проектів) працівників та здобувачів вищої освіти на наявність запозичень з інших документів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна», веденого в дію наказом ректора № 0204-1/263 від 18.05.2018 р.).

У разі позитивного рішення комісії щодо допуску роботи до перевірки здобувач вищої освіти не пізніше ніж за п′ять днів до дати проведення другого етапу попереднього захисту повинен подати до випускової кафедри кваліфікаційну роботу у роздрукованому вигляді та її електронний варіант і

подати заяву на ім′я ректора.

При отриманні позитивного висновку про відсутність неправомірних запозичень у роботі (робота визнана оригінальною), протокол контролю оригінальності кваліфікаційної роботи бакалавра надається завідувачу кафедри для проведення другого етапу попереднього захисту кваліфікаційної роботи. Якщо за результатами перевірки кваліфікаційна робота оцінюється як задовільно оригінальна, умовно оригінальна або неоригінальна, то завідувач кафедри (або призначений ним фахівець з теми кваліфікаційної роботи) разом із науковим керівником роботи мають проаналізувати повний звіт подібності роботи. Рішення про можливість або неможливість проведення другого етапу попереднього захисту задовільно оригінальної або умовно оригінальної роботи приймається на засіданні кафедри, про що робиться запис у протоколі засідання кафедри та у висновку щодо можливості попереднього захисту роботи. Якщо кафедрою прийнято рішення про неможливість допустити до попереднього захисту задовільно оригінальну кваліфікаційну роботу, здобувач вищої освіти має право протягом трьох робочих днів подати на кафедру доопрацьований та належно оформлений текст кваліфікаційної роботи. Після ретельного аналізу роботи з боку керівника на предмет усунення виявлених запозичень можливо прийняття рішення про проведення другого етапу попереднього захисту роботи, про що робиться відповідний запис у висновку щодо можливості попереднього захисту роботи та у протоколі засідання кафедри. Якщо недоліки, що були виявлені у роботі під час перевірки антиплагіатною системою, не були ліквідовані, то *робота не допускається до захисту* в Екзаменаційній комісії.

Якщо кваліфікаційна робота була класифікована як неоригінальна, а аналіз повного звіту подібності роботи, що був проведений фахівцями кафедри, підтверджує майже повну ідентичність текстів роботи та певних документів, розташованих в мережі або базах даних антиплагіатної системи, то кваліфікаційна *робота не допускається до захисту* в Екзаменаційній комісії.

Якщо кваліфікаційна робота бакалавра не була допущена кафедрою до захисту в Екзаменаційній комісії, це рішення заноситься до протоколу засідання кафедри та до висновку щодо можливості попереднього захисту роботи. Здобувач вищої освіти, кваліфікаційна робота якого була не допущена кафедрою до захисту, підлягає *відрахуванню* з університету як такий, що не виконав навчальний план.

Другий етап попереднього захисту проходить на розширеному засіданні кафедри, після перевірки роботи на наявність запозичень з інших документів й отримання позитивного висновку про відсутність неправомірних запозичень у роботі. Кафедра приймає остаточне рішення щодо допуску кваліфікаційної роботи до захисту.

7. РЕЦЕНЗУВАННЯ ТА ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Завершена кваліфікаційна робота надається науковому керівнику для складання відгуку та направляється на зовнішнє рецензування.

У відгуку наукового керівника оцінюється теоретичний і практичний рівень дослідження, ступінь самостійності виконання, готовність роботи до захисту, відзначаються її достоїнства і недоліки. Виставляється оцінка за національною шкалою (додаток Е).

Зовнішніми рецензентами можуть бути провідні спеціалісти, які працюють у наукових установах, викладачі та наукові співробітники Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, що працюють у інших структурних підрозділах, наукові співробітники інших закладів вищої освіти, висококваліфіковані фахівці.

Зовнішні рецензії надаються у письмовому вигляді у довільній формі і мають містити такі складові:

– висновки щодо актуальності обраної теми, практичної значущості виконаної кваліфікаційної роботи;

– характеристику повноти завдання щодо розкриття теми кваліфікаційної роботи, відповідності змісту роботи до завдання;

– висновки щодо використання в роботі сучасних методів дослідження, методичних підходів до вдосконалення міжнародних інформаційних відносин згідно напряму теми кваліфікаційної роботи;

– оцінку обґрунтованості конкретних пропозицій та рекомендацій;

– оцінку відповідності змісту й оформлення роботи встановленим вимогам;

– узагальнюючий висновок рецензента про відповідність якості виконаної кваліфікаційної роботи вимогам до таких робіт, про можливість допущення її до захисту і про рівень оцінювання роботи за чотирибальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» (додаток Є).

Рецензенти мають підписатися із зазначенням свого прізвища, ім'я та по батькові, місця роботи і посади, яку займають, і завірити підпис.

Після видачі рецензії в кваліфікаційну роботу бакалавра не дозволяється вносити доповнення та зміни!

Остаточний варіант оформленої кваліфікаційної роботи бакалавра, підписаний автором, науковим керівником, з письмовим відгуком наукового керівника та рецензією подається на кафедру за 10 днів до початку роботи Екзаменаційної комісії із захисту кваліфікаційних робіт бакалавра.

Допуск кваліфікаційної роботи до захисту завіряється підписом завідувача випускової кафедри.

Захист кваліфікаційної роботи входить до складу підсумкової Атестації здобувачів вищої освіти, що завершують навчання. Він проводиться на відкритому засіданні Екзаменаційної комісії участю не менше 2/3 складу комісії.

Уся процедура захисту кваліфікаційної роботи бакалавра триває близько 20 хвилин. Для викладу змісту роботи здобувач вищої освіти готує доповідь, розраховану на 5–8 хвилин. Як правило, вона будується в тій же послідовності, у якій виконана робота, однак основну частину виступу повинні складати обґрунтовані висновки автора. У процесі доповіді можуть використовуватися заздалегідь написані тези (бажано їх не читати) та ілюстративні матеріали (таблиці, схеми, графіки), які рекомендується демонструвати впродовж захисту кваліфікаційної роботи бакалавра у вигляді презентації та роздаткового матеріалу. Кожен вид ілюстративного матеріалу повинен мати свій порядковий номер, його кількість не обмежується. Електронний варіант ілюстративного матеріалу (презентація) записується окремим файлом на цифровому носії інформації (компакт-диску) поряд з електронним варіантом кваліфікаційної роботи. Цифровий носій інформації додається до паперового варіанту роботи.

Після доповіді присутні члени Екзаменаційної комісії ставлять здобувачу вищої освіти запитання, на які він дає короткі, чітко аргументовані відповіді. Потім зачитується відгук наукового керівника та рецензія на роботу, з якими здобувач вищої освіти знайомиться заздалегідь. На захисті бажана присутність наукового керівника.

Після закінчення публічного захисту члени Екзаменаційної комісії на закритому засіданні обговорюють результати захисту та більшістю голосів виносять рішення про оцінку роботи. За умови, коли голоси членів Екзаменаційної комісії розділилися порівну, вирішальним для прийняття остаточного рішення є голос голови Екзаменаційної комісії.

Результати оголошує голова Екзаменаційної комісії у день захисту кваліфікаційної роботи після оформлення у встановленому порядку протоколів засідання Екзаменаційної комісії. Випускникам, що захистили кваліфікаційну роботу з позитивною оцінкою, видають державний диплом про вищу освіту.

Оцінка кваліфікаційної роботи бакалавра, виставлена Екзаменаційною комісією, та рішення Екзаменаційної комісії про присвоєння кваліфікації випускнику оформляються в заліковій книжці секретарем і підтверджуються підписами голови і членів Екзаменаційної комісії.

Кваліфікаційні роботи бакалавра разом з документами та цифровими носіями інформації, що до них додаються, передаються секретарю Екзаменаційної комісії, який їх реєструє у спеціальному журналі навчальної частини, після чого роботи здаються до архіву університету.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Остаточна оцінка кваліфікаційної роботи бакалавра виставляється за результатами її захисту перед Екзаменаційною комісією. Захист та кваліфікаційна робота бакалавра оцінюються за шкалою ЗВО: 100-бальною (рейтинговою) шкалою, чотирирівневою шкалою оцінювання («відмінно»,

«добре», «задовільно», «незадовільно»).

Остаточна оцінка кваліфікаційної роботи бакалавра членами Екзаменаційної комісії формується на основі наступних критеріїв:

№ з/п	Критерій оцінювання	Бали за критерієм
1	Актуальність теми кваліфікаційної роботи, правильність визначення її об‘єкта та предмета, мети та завдань	0-10
2	Логічність змісту кваліфікаційної роботи та відповідність вимогам до її написання	0-10
3	Завершеність і якість виконаного дослідження	0-10
4	Якість висновків, відповідність одержаних результатів поставленим завданням	0-10
5	Відповідність оформлення кваліфікаційної роботи встановленим вимогам	0-10
6	Рівень оригінальності кваліфікаційної роботи за результатами перевірки антиплагіатною системою	0-10
7	Якість презентації	0-10
8	Змістовність доповіді	0-10
9	Вміння чітко та в межах визначеного часу викласти основні результати дослідження	0-10
10	Вичерпність відповідей на запитання членів ЕК	0-10
	Загальна оцінка	**100**

Максимальна кількість набраних балів складає **100 балів**.
Оцінювання здійснюється відповідно до шкали ЗВО.

Таблиця 8.1

Шкала оцінювання кваліфікаційної роботи бакалавра

Сума балів	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

ДОДАТОК А
Зразок титульної сторінки кваліфікаційної роботи бакалавра

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

КВАЛІФІКАЦІЙНА
РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему: _____
_____

Виконав(ла):
здобувач(ка) вищої освіти 4-го курсу, групи _____
спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
ОПП «Міжнародні відносини»
_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник:
_____
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Рецензент:
_____
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

ХАРКІВ – 20__ рік

ДОДАТОК Б
Зразок бланка завдання на кваліфікаційну роботу бакалавра

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки
Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Освітньо-професійна програма «Міжнародні відносини»
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

_____ **Людмила Новікова**
Підпис ім’я , прізвище

“____”_____20___року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу бакалавра

_____
(прізвище, ім'я та по батькові)

1. Тема роботи_____
_____

керівник роботи _____
(прізвище, ім’я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від «___»_____20__року №___

2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи_____

3. Перелік питань, які потрібно розробити:

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи	Строк виконання етапів
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		

5. Дата видачі завдання_____

Здобувач вищої освіти _____ _____
(підпис) (ім'я, прізвище)

Керівник роботи _____ _____
(підпис) (ім'я, прізвище)

ДОДАТОК В
Приклад змісту кваліфікаційної роботи бакалавра

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ…… 4
ВСТУП……..... 6
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ З ВРЕГУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ…….. 9
1.1. Еволюція європейської системи з врегулювання регіональних конфліктів..... 9
1.2. Створення Спільної політики безпеки та оборони ЄС……. 18
1.3. Інституційна трансформація та сучасний етап розвитку системи ЄС із врегулювання регіональних конфліктів…… 25
Висновки за розділом 1……... 35
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО ВРЕГУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ В МЕЖАХ СПБО…… 37
2.1. Поліцейська місія СПБО в Боснії та Герцеговині, воєнна операція «Алтея»……..... 37
2.2. Спостережна місія СПБО в індонезійській провінції Ачех……. 53
2.3. Прикордонна та консультативна місії Європейського Союзу в Україні…….. 59
Висновки за розділом 2……... 67
ВИСНОВКИ……..... 68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……... 73
ДОДАТКИ…… 76

ДОДАТОК Д
Приклад анотації кваліфікаційної роботи бакалавра

АНОТАЦІЯ

Іваненко В. В. Міжнародні конфлікти в сучасному світі: засоби та методи врегулювання (бакалаврська робота). – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. – 60 с. (рукопис).

Кваліфікаційна робота бакалавра присвячена дослідженню міжнародних конфліктів в сучасному світі та визначенню методів їх врегулювання. Схарактеризовано сутність, функції та типи міжнародних конфліктів. Визначено вплив глобалізаційних процесів на управління міжнародними конфліктами. Обґрунтована доцільність застосування засобів та методів врегулювання конфліктів у міжнародних відносинах. Визначена роль міжнародних організацій як посередника у переговорному процесі між конфліктуючими сторонами та запропоновано напрями врегулювання збройного конфлікту в Україні.

Ключові слова: міжнародний конфлікт, міжнародні організації, глобалізація, методи врегулювання, міжнародні відносини.

АННОТАЦИЯ

Иваненко В. В. Международные конфликты в современном мире: средства и методы урегулирования (бакалаврская работа). – Харьков: ХНУ имени В. Н. Каразина, 2021. - 60 с. (рукопись).

Квалификационная работа бакалавра посвящена исследованию международных конфликтов в современном мире и определению методов их урегулирования. Охарактеризованы сущность, функции и типы международных конфликтов. Определено влияние глобализационных процессов на управление международными конфликтами. Обоснована целесообразность применения средств и методов урегулирования конфликтов в международных отношениях. Определенная роль международных организаций в качестве посредника в переговорном процессе между конфликтующими сторонами и предложены направления урегулирования вооруженного конфликта в Украине.

Ключевые слова: международный конфликт, международные организации, глобализация, методы урегулирования, международные отношения.

ANNOTATION

Ivanenko V. V. International conflicts in the modern world: means and methods of settlement (Bachelor’s Work). – Kharkiv: Kharkiv National University named after V. N. Karazin, 2021. – 60 p. (manuscript).

Qualifying undergraduate work is devoted to the study of international conflicts in the modern world and the definition of methods for their settlement. The nature, functions and types of international conflicts are characterized. The influence of globalization processes on the management of international conflicts has been determined. The expediency of the use of means and methods of conflict resolution in international relations has been substantiated. The specific role of international organizations as a mediator in the negotiation process between the conflicting parties and suggested the directions of their support in resolving the armed conflict in Ukraine.

Key words: international conflict, international organizations, globalization, methods of settlement, international relations.

ДОДАТОК Е
Приклад відгуку наукового керівника роботи

ВІДГУК
керівника кваліфікаційної роботи бакалавра
4-го курсу групи _____ денної форми навчання
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини»
факультету міжнародних економічних
відносин та туристичного бізнесу
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

_____
(прізвище, ім'я та по батькові)

на тему «_____»

1. Актуальність теми:_____
_____
_____

2. Позитивні аспекти в роботі_____
_____
_____
_____
_____

3. Оцінка якості запропонованих здобувачем заходів і пропозицій, їх практичної цінності для організації та перспектив використання:_____
_____
_____
_____

4. Недоліки роботи:_____
_____
_____

5. Загальний висновок і оцінка кваліфікаційної роботи, присвоєння кваліфікації:
_____
_____

Керівник кваліфікаційної роботи,
_____
(науковий ступінь, вчене звання)
_____
(посада)

_____ _____ _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

ДОДАТОК Ж
Приклад рецензії на кваліфікаційну роботу бакалавра

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу бакалавра
4-го курсу групи _____ денної форми навчання
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини»
факультету міжнародних економічних
відносин та туристичного бізнесу
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

_____
(прізвище, ім'я та по батькові)

на тему «_____»

1. Актуальність теми _____
_____

2. Характеристика якості виконання кожного розділу роботи _____
_____
_____

3. Ступінь обґрунтованості висновків роботи _____
_____

4. Характеристика ілюстративної частини роботи _____
_____

5. Використання в дипломній роботі останніх досліджень, передових методів і технологій (дослідницька частина) _____
_____

6. Позитивні сторони роботи _____
_____

7. Недоліки роботи _____
_____

8. Практичне значення роботи _____
_____

9. Загальна оцінка кваліфікаційної роботи_____
_____

Рецензент:

_____
(науковий ступінь, вчене звання)

_____
(посада)

_____ _____ _____
(печатка установи) (підпис) (прізвище та ініціали)

ДОДАТОК К

ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ
за освітньо-професійною програмою «Міжнародні відносини», спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

1. Європейська інтеграція: еволюція процесу та його перспективи.
2. Конфлікти в міжнародних відносинах та засоби їх врегулювання (на прикладі окремих міжнародних конфліктів).
3. Екологічна безпека як пріоритетний напрям міждержавної взаємодії (на прикладі двосторонньої або багатосторонньої співпраці).
4. Проблеми глобальної та регіональної безпеки у сучасній системі міжнародних відносин.
5. Реформування ООН: потреба, проекти і перспективи.
6. Українсько-американські відносини на сучасному етапі.
7. Превентивна дипломатія в сучасних міжнародних відносинах.
8. Традиції та особливості зовнішньополітичного курсу (на прикладі певної країни).
9. Зовнішня політика КНР (або США, ЄС) в постбіполярний період міжнародних відносин.
10. НАТО в системі глобальної та європейської безпеки.
11. Стратегічне партнерство України та НАТО.
12. Україна в загальноєвропейській системі безпеки.
13. Інтеграційні процеси (на прикладі певного регіону): еволюція та перспективи розвитку.
14. Міжнародне співробітництво у мирному освоєнні космосу.
15. Особливості процесу становлення та розвитку Спільної зовнішньої та безпекової політики Європейського Союзу.
16. Функціональна діяльність консульських установ України.
17. Дипломатична служба в формуванні ефективного державного управління зовнішньою політикою країни (на прикладі певної країни).
18. Багатостороння дипломатія та її роль у міжнародних відносинах.
19. Дипломатичні представництва іноземних держав в Україні.
20. Сучасна система міжнародних відносин: ключові тенденції становлення та розвитку.
21. Шляхи боротьби з проявами міжнародного тероризму: регіональний (глобальний) рівень подолання загрози.
22. Миротворчі операції ООН в сучасній системі міжнародних відносин.
23. Участь України у міжнародній миротворчій діяльності: здобутки та перспективи.
24. Пріоритетні напрями співпраці (на прикладі певних країн) в контексті сучасних геополітичних реалій.
25. Особливості формування та розвитку міжнародних спільнот (на прикладі окремих міжнародних організацій).

ДОДАТОК Л
Перелік літературних джерел для написання кваліфікаційної роботи бакалавра

Банк даних

1. Банк соціологічних даних Інституту соціології НАН України – https://i-soc.com.ua/ua/institute/offers
2. Банк даних Київського міжнародного інституту соціології – http://www.kiis.com.ua/index.php?id=15&sp=1
3. Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва – https://dif.org.ua/
4. Незалежний аналітичний центр геополітичних досліджень "Борисфен Інтел" – https://bintel.org.ua/
5. European Social Survey – http://www.europeansocialsurvey.org
6. Eurostat (The statistical office of the European Union) – http://epp.eurostat.ec.europa.eu
7. Eurobarometer (the Public Opinion Analysis sector of the European Commission) – http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/PublicOpinion/
8. Institute for European Studies – http://www.ies.be
9. Research at the BSoG – https://brussels-school.be/research
10. NESSTAR (Networked Social Science Toolsand Resources) – http://www.nesstar.org
11. World Bank Database of Gender Statistics – http://genderstats.worldbank.org
12. BIRON (Bibliographic Information Retrieval Online). Банк даних соціальних досліджень в університеті Есексу (Велика Британія) – http://www.essex.ac.uk

Офіційні Інтернет-представництва інституцій Європейського Союзу:

1. Офіційний веб-сайт Представництва ЄС в Україні – http://eeas.europa.eu
2. Офіційний веб-сайт Європейського Союзу – http://europa.eu
3. Офіційний веб-сайт Європейської Ради – http://www.european-council.europa.eu
4. Офіційний веб-сайт Ради ЄС – http://www.consilium.europa.eu
5. Офіційний веб-сайт Європейської Комісії – http://ec.europa.eu
6. Офіційний веб-сайт Європейського Парламенту – http://www.europarl.europa.eu
7. Офіційний веб-сайт Європейської Служби Зовнішньої Діяльності – http://eeas.europa.eu
8. Офіційний веб-сайт Інформаційного Центру Сусідства ЄС – http://www.enpi-info.eu
9. The European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) – http://fra.europa.eu/en

Інформаційні ресурси

1. Публікації ООН в Україні – http://www.un.org.ua/ua/publications-and-reports
2. Доповідь про стан людського розвитку за 2019 рік (Документи з серії світових доповідей про стан людського розвитку з 1990 року публікуються Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) та являють собою незалежний, обґрунтований аналітичними та емпіричними даними огляд основних питань розвитку, тенденцій та політик) – http:// hdr.undp.org
3. Публікації Фонду народонаселення ООН в Україні – http://www.unfpa.org.ua/publications.html
4. Публікації Представництва Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні – http://www.unicef.org/ukraine/ukr/media_10621.html
5. Center for Strategic and International Studies – https://ru.qaz.wiki/wiki/Center_for_Strategic_and_International_Studies
6. Он-лайн портал європейських новин (укр.) – http://ua.euronews.com
7. The Center for European Policy Studies – http://www.ceps.be
8. ENERPI (European Network of Economic Policy Research Institutes) – http://www.enepri.eu
9. EPIN (European Policy Institutes Network) – http://www.epin.org
10. IES: Institute for European Studies – http://www.ies.be

Навчальне видання

НОВІКОВА Людмила Вікторівна
ЧЕРНИШОВА Лариса Олексіївна
ХАРЧЕНКО Ігор Михайлович
ХИЖНЯК Лариса Михайлівна
СОЛОВИХ Євгенія Миколаївна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Методичні рекомендації до виконання
(для здобувачів спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти)

Коректор О.В. Анцибора
Комп`ютерне верстання
Макет обкладинки

Формат 60х84/ 16. Ум. друк. арк 2,49. Наклад –
пр. Зам. №178/21.

Видавець і виготовлювач
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 61022, м. Харків,
майдан Свободи, 4 Каразіна, Свідоцтво суб`єкт видавничої справи ДК №3367
від 13.01.09

Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна
Тел.705-24-32